

Minister Sprawiedliwości

DLPK-V.454.119.2023

Warszawa, 20 lipca 2023 r.

dot. PSR.170.12.2023.2

Pani

Urszula Rusecka

Przewodnicząca

Komisji Polityki Społecznej i Rodziny

Sejmu RP

Szanowna Pani Przewodnicząca,

w odpowiedzi na pismo z dnia 9 lutego 2023 r. (PSR.170.12.2023.2), przy którym przekazano wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 6 lutego 2023 r. w sprawie potrzeby uregulowania świadczeń z zakresu zabezpieczenia społecznego dla rodziców dzieci martwo urodzonych, których płci nie da się ustalić, z prośbą o przedstawienie stanowiska Ministerstwa Sprawiedliwości w tej sprawie, w szczególności w odniesieniu do propozycji rozwiązań legislacyjnych zawartych w:

- 1) *poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (druk nr 466);*
- 2) *senackim projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z objęciem prawem do zasiłku pogrzebowego nowej grupy uprawnionych (druk nr 1401);*
- 3) *poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (druk nr 1610)*

– uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega istnienie w systemie prawa nieuzasadnionej dyskryminacji w zakresie dostępu do urlopu i świadczeń związanych z martwym urodzeniem dziecka przysługujących bądź nieprzysługujących rodzicom dzieci martwo urodzonych w zależności od tego, czy ustalono płeć takich dzieci, czy też nie.

Problematyka ta dotyczy tak istotnych z punktu widzenia praw człowieka zagadnień jak godność człowieka, prawo do prywatności czy kult czci osoby zmarłej. Brak jest uzasadnienia, by wymogi formalne (obowiązkowe oznaczenie płci dziecka w karcie martwego urodzenia), status majątkowy rodziców (koszt badań genetycznych), czy sama konstrukcja genetyczna człowieka albo wiarygodność narzędzi diagnostycznych różnicowały dostęp do świadczeń dla rodziców dzieci martwo urodzonych. Stąd też wymóg określenia płci nie powinien być brany pod uwagę w kontekście zorganizowania pochówku z wykorzystaniem zasiłku pogrzebowego, czy odbycia żałoby

w trakcie tzw. skróconego urlopu macierzyńskiego z wykorzystaniem zasiłku macierzyńskiego.

Ministerstwo Sprawiedliwości potwierdza zasadność postulatów Rzecznika Praw Obywatelskich oraz intencji leżących u podstaw inicjatyw legislacyjnych objętych drukami sejmowymi o numerach 466, 1410 oraz 1610 w zakresie, w jakim zmierzają do wyeliminowania wskazanej wyżej dyskryminacji.

Odnosząc się jednak dalej do wniesionych do Sejmu projektów ustaw (druki nr 466, 1401 i 1610), wskazać należy, że – jak wydaje się – są one wadliwe i w nieprawidłowy sposób próbują wyeliminować istniejącą nierówność sytuacji prawnej rodziców dzieci martwo urodzonych.

1. Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (druk nr 466) przewiduje zmianę ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyznanie prawa do zasiłku pogrzebowego osobie będącej rodzicem dziecka martwo urodzonego, jeżeli pokryła koszty pogrzebu (zmiana art. 78 ust. 2 tej ustawy) oraz zmianę ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego przede wszystkim w zakresie informacji, jakie ma zawierać karta martwego urodzenia oraz eliminacji zapisu, że karty martwego urodzenia nie przekazuje się kierownikowi urzędu stanu cywilnego, jeżeli nie jest możliwe ustalenie płci dziecka. Wydaje się, że ww. projekt ustawy ma na celu wyeliminowanie przede wszystkim nierówności wobec prawa rodziców dziecka martwo urodzonego, którego płeć została ustalona i rodziców dziecka martwo urodzonego, którego płci nie można było ustalić, w zakresie prawa do zasiłku pogrzebowego. W projekcie przewidziano równocześnie wprowadzenie dodatkowych unormowań w ustawie – Prawo o aktach stanu cywilnego (nowoprojektowany art. 60a w zw. z nowoprojektowanym art. 59 ust. 5) pozwalających na sporządzenie aktu urodzenia martwo urodzonego dziecka, u którego nie jest możliwe ustalenie płci, co mogłoby wyeliminować także nierówność odnośnie do pozostałych świadczeń (skróconego urlopu macierzyńskiego i zasiłku macierzyńskiego). Rozwiązania takiego nie można jednak uznać za prawidłowe. Zmiany w zakresie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego nie powinny zmierzać do wprowadzenia możliwości sporządzenia aktu urodzenia dziecka, w sytuacji, gdy nie można ustalić płci tego dziecka, bowiem wówczas w akcie urodzenia dziecka nie byłoby niezbędnych danych ustalających jego tożsamość (dodatkowo dochodzą problemy związane z nadaniem dziecku imienia bądź imion wskazujących niewątpliwie na płeć), a dodatkowo naruszałoby zasady systemu rejestracji aktów stanu cywilnego.

2. Senacki projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z objęciem prawem do zasiłku pogrzebowego nowej grupy uprawnionych (druk nr 1401) przewiduje wprowadzenie zmian w zakresie wypłaty zasiłku pogrzebowego zarówno w powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych (w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), jak i w ubezpieczeniu społecznym rolników (w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników) oraz w systemie ubezpieczeń społecznych służb mundurowych. Wydaje się, że projekt ten jest co najmniej niewystarczający, bowiem dotyczy jedynie przepisów w zakresie uprawnienia do zasiłku pogrzebowego, co nie eliminuje zróżnicowania uprawnień rodziców dzieci martwo urodzonych, gdy jest możliwe ustalenie płci dziecka, jak i gdy takiej możliwości nie ma.

3. Poselski projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (druk nr 1610) podobnie, jak poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego (druk nr 466), nowelizuje przepisy dotyczące sporządzenia aktu urodzenia dziecka martwo urodzonego, a co za tym idzie jest dotknięty tą samą wadą.

Wymienione wyżej parlamentarne inicjatywy ustawodawcze, jak i wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich, postulują zrównanie uprawnień rodziców dzieci martwo urodzonych w zakresie dostępu do świadczeń związanych z żałobą i pochówkiem takich dzieci bez względu na to, czy ich płeć jest możliwa do ustalenia, czy też nie.

Ministerstwo Sprawiedliwości – jak już wyżej wskazano – podziela intencje leżące u podstaw wymienionych na wstępie propozycji rozwiązań legislacyjnych. Niemniej jednak, proponowane w nich rozwiązania nie wydają się optymalne dla realizacji określonego powyżej celu.

Godzi się zauważyć, że przedstawione projekty ustaw wymagałyby podjęcia złożonego procesu legislacyjnego z udziałem szeregu podmiotów i nowelizacji licznych aktów prawnych rangi ustawowej pozostających w zakresie właściwości różnych resortów (w szczególności druk nr 1401). W ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości dla osiągnięcia zakładanego celu nie jest konieczne wprowadzenie do systemu prawa nowej kategorii osób uprawnionych (druk nr 1401) ani naruszenie polskiego systemu aktów stanu cywilnego (druk nr 466 i 1610).

Biorąc pod uwagę powyższe, wydaje się zatem, że zawarte w projektach ustaw (druki nr 466, 1401 i 1610) propozycje zmian legislacyjnych nie są w pełni prawidłowe i w związku z tym wyżej wymienione projekty nie powinny zyskać aprobaty. W szczególności za nieprawidłowe uznać należy zmiany legislacyjne powodujące wprowadzenie do polskiego porządku prawnego „nowego” aktu stanu cywilnego – aktu urodzenia, w którym nie byłaby określana płeć dziecka.

Reasumując, Ministerstwo Sprawiedliwości opowiada się za nienadawaniem biegu wyżej wymienionym projektom legislacyjnym ze względu na ich niewystarczalność, wadliwość, nieuzasadnione skomplikowane rozwiązania naruszające dotychczasowe zasady rejestracji aktów stanu cywilnego oraz zbyt wieloobszarowy przedmiot proponowanych zmian.

Ministerstwo Sprawiedliwości dostrzega jednak potrzebę przeprowadzenia działań legislacyjnych, które zrównają uprawnienia rodziców dzieci martwo urodzonych w dostępie do urlopu i świadczeń związanych z martwym urodzeniem dziecka, bez względu na kryterium możliwości ustalenia płci takich dzieci. Takie rozwiązanie wychodziłoby naprzeciw m.in. zasadzie równości wobec prawa (zob. art. 32 Konstytucji RP).

Obecnie obowiązujące przepisy regulujące tak ważną społecznie kwestię budzą zasadnicze wątpliwości. Dlatego też, zwrócono się do Pana Wojciecha Labudy, Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów ds. reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci, z prośbą o rozważenie podjęcia działań legislacyjnych zmierzających do wyeliminowania istniejącej w systemie prawa nieuzasadnionej dyskryminacji rodziców dzieci martwo urodzonych, których płeć nie może zostać ustalona przy zastosowaniu zwykłych metod.

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Marcin Warchoń

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości: Pan Marcin Wiącek, Rzecznik Praw Obywatelskich.